

PSSS - „*POLJOSAVET*” DOO - LOZNICA

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE

AGROBILTEN

Broj VII/2013.

10.07.2013.god.

tiraž 300 primeraka

Poljoprivredna savetodavna stručna služba
grada Loznica i opština Mali Zvornik,
Krupanj i Ljubovija

SADRŽAJ:

- **Najvažniji pokazatelji u svinjarskoj proizvodnji.** Vujaklija Gordana 3-4
- **Faktori koji utiču na plodnost zemljišta.....** Popadić Milica 4-5
- **Proizvodnja cvekle.....** Despotović Dušan 5-6
- **Pojava štetočina na soji.....** Čalić Radmila 6-8
- **Podsticaji za podizanje višegodišnjih proizvodnih zasada voća, vinove loze i hmelja.....** Krsmanović Zlatica 8

NAJVAŽNIJI POKAZATELJI U SVINJARSKOJ PROIZVODNJI

Pravilna ishrana, udoban smeštaj, sprovođenje higijensko-zdravstvenih mera i poznavanje potreba i mogućnosti svinja u svakoj fazi proizvodnog ciklusa, može i treba da obezbedi uspešnu proizvodnju. Greške u bilo kojoj fazi proizvodnje prouzrokuju često velike finansijske gubitke i time proizvodnja postaje nerentabilna. Tehnologija proizvodnje svinja podrazumeva poslove na farmi, način rada i postupak sa životinjama koji ima svoje faze i koje se pravilno smenjuju jedna za drugom, a to su: period pre pripusta, pripust, suprasnost, prašenje, dojenje, odbijanje prasadi, predtov, tov i isporuka tovljenika. Proizvođači često znaju uzroke slabe proizvodnje, naprimer pri pojavi bolesti i uginuća, kada se u ishrani koristi nekvalitetna hrana ili se svinje drže u izrazito nepovoljnim uslovima. Postoje znatno komplikovanije situacije kada je na farmi, na izgled sve u redu ali rezultati ipak izostaju. Zato je važno da proizvođač sam utvrdi gde i zašto nastaju problemi u proizvodnji kako bi se greška ispravila.

Da bi ste sami utvrdili koji su problemi na vašoj farmi potrebno je da znate odgovore na sledeće najvažnije pokazatelje za ocenu visine proizvodnje:

- broj živorođene prasadi po leglu
- broj zalučene prasadi po leglu
- procenat uginuća prasadi
- masa prasadi pri rođenju, sa četiri nedelje i pri zalučenju
- indeks prašenja krmače
- procenat remonta zapata
- godišnja proizvodnja zalučene prasadi po krmači
- godišnja proizvodnja tovljenika po krmači
- prosečan dnevni prirast u tovu
- utrošak hrane za kg prirasta ili konverzija hrane
- procenat mesa u polutkama
- veličina smeštajnog prostora po krmači u m²
- veličina smeštajnog prostora po tovljeniku u m²
- godišnji utrošak časova rada po krmači
- godišnji utrošak časova rada po isporučenom tovljeniku

Ako je naprimer zadovoljavajući procenat prašenja, ali je mali broj živorođene prasadi po leglu, znači da teškoće nastaju tokom suprasnosti ili u vreme prašenja. Isto tako, problemi postoje i u nedovoljnom praćenju novijih dostignuća te preporučujemo da se pročita stručna literatura ili potraži savet stručnjaka. Uvek treba da imate na umu proizvodni i genetski potencijal (mogućnost) vaših svinja.

Napomena: Produžen je rok za podnošenje zahteva za regresirano gorivo Upravi za trezor do 15.07.2013. a sve potrebne informacije kao i pomoć pri popunjavanju zahteva možete dobiti u PSSS „Poljosavet“ Loznica.

Milica Popadić, dipl. ing. ratarstva i povrtarstva
Faktori koji utiču na plodnost zemljišta?

Intenzivna obrada zemljišta nosi sa sobom negativne uticaje na njegovu plodnost. Gajenjem biljaka dolazi do opadanja početne plodnosti zemljišta pa je u iskorišćavanje zemljišta potrebno uključiti zahvate koji čuvaju, obnavljaju, pa i povećavaju plodnost iznad početnog nivoa.

Faktori koji negativno utiču na plodnost zemljišta su klima, gajena biljka i čovek, odnosno radovi koji se obavljaju u gajenju biljaka.

1) Klima deluje na plodnost zemljišta padavinama, insolacijom i vetrom. Naime, zemljišta su u jednom delu godine "gola", a nakon setve odnosno sadnje su i dalje nezaštićena do porasta gajenih biljaka. Zemljišta u slobodnoj prirodi su naprotiv, stalno pokrivena biljnim pokrivačem, tako da sama sebe štite od štetnog atmosferskog uticaja.

a) Padavine svojom mehaničkom snagom razaraju strukturne agregate a posledica je stvaranje tanje ili deblje pokorice koja sprečava aeraciju i ulaženje vode u zemljište. To se neposredno odražava na klijanje i nicanje gajenih biljaka jer onemogućava njihov izlazak na površinu i biljka uginjava. Kiša u obliku pljuskova jakog intenziteta uzrokuje eroziju na golom zemljištu a najviše na nagnutim terenima.

b) Insolacija ultravioletnim zracima ubija mikroorganizme zemljišta na površini i time ga biološki umrtvljuje. Toplotni efekat insolacije izaziva povećanje isparavanja tj. gubitka vlage čime naglo isušuje zemljište.

c) Vetar na golim površinama bez biljaka, pogotovo na obrađenim i usitnjenim zemljištima može u određenim okolnostima uzrokovati eolsku eroziju. Hidro i eolska erozija smanjuju plodnost jer odnose najplodniji deo zemljišta.

2) Biljke prinosom iz zemljišta iznose ogromne količine hranjiva i time smanjuju plodnost.

3) Čovek najviše deluje na smanjenje plodnosti načinom iskorišćavanja zemljišta. Tu su uključeni agrotehnički zahvati i skidanje prinosa. Od agrotehničkih zahvata u prvom redu je obrada zemljišta. Obradom zemljišta se podstiče aeracija i tako stimuliše proces razgradnje organske materije (mineralizacija). Većom frekvencijom obrade kvvari se struktura, jedan od vrlo važnih faktora plodnosti zemljišta čime se otvara put mikroeroziji na obrađenim zemljištima. Najnepovoljniji uticaj na plodnost zemljišta u vezi je s gaženjem proizvodne površine.

Pri obavljanju agrotehničkih zahvata (žetve, berbe i košenja) po proizvodnim površinama se kreću razne poljoprivredne mašine. One gaze zemljište, što se negativno odražava na njegovu plodnost. Gaženje zemljišta je zajednički pojam za negativan uticaj radnih zahvata na proizvodnoj površini. Postoji nekoliko oblika gaženja zemljišta

1. Stvarno zbijanje je mehanički učinak gaženja zemljišta.
2. Razmazivanje zemljišta se javlja prilikom naglog menjanja pravca kretanja traktora i transportnih sredstava na mokrom zemljištu.

Nisu sva zemljišta podjednako osetljiva na zbijanje. Lagana skeletoidna zemljišta nisu osetljiva na zbijanje dok se na teškim zemljištima ne sme prelaziti kada su vlažna.

Plodno zemljište podrazumeva zemljište koje je strukturno, humusno, bogato pristupačnim hranivima i korisnim mikroorganizmima. Takvo zemljište je stabilnije prema nepovoljnim uticajima i brže obnavlja narušenu plodnost.

Da se održi ravnoteža prirodnih sila, čovek mora uključiti zahvate koji obnavljaju, čuvaju, pa i povećavaju plodnost zemljišta. Zato čovek mora biti usmeren na zahvate koji stabilizuju strukturu, održavaju optimalan sadržaj humusa, vraćaju oduzeta hraniva i aktiviraju mikrobiološke procese u zemljištu. U tim korisnim zahvatima važnu ulogu ima đubrenje kalcijumom, fosforom i azotom, kao i obogaćivanje zemljišta organskim đubrivima.

Potrebno je i obradu zemljišta svesti na odgovarajuću meru, a zemljište ostaviti što manje vremena "golo". Podrivanje je delotvorna mera čuvanja plodnosti zemljišta.

Da bi se sačuvala stabilna mrvičasta struktura, treba ako je to moguće, uključiti u plodored detelinsko travne smeše.

U čuvanje plodnosti zemljišta, uključuju se danas razni tehnički zahvati. Osnovno je smanjiti broj prohoda a time i gaženje. To se postiže primenom širokozahvatnih oruđa, korišćenjem pneumatika širokog profila na pogonskim i transportnim mašinama, uduplavanje točkova ili ugradnja metalnih ili gumenih gusenica.

Dušan Despotović, dipl.ing.ratarstva i povrtarstva

Proizvodnja cvekle

Cvekla je veoma stara povrtarska kultura ali se od uvek smatra i značajnom lekovitom biljkom. Zbog relativno kratke vegetacije može se proizvoditi kao glavni ili kao naknadni drugi usev. Kod nas je mnogo masovnija proizvodnja cvekle kao drugog useva. Za proizvodnju cvekle zemljište treba da je dobro obrađeno na dubinu oko 20- 30 cm i dobro pripremljeno sa obezbeđenom mrvičastom strukturom. Cveklu ne treba đubriti stajnjakom nego samo mineralnim đubrivima. Dubri se sa oko 500 kg kompleksnog đubriva formulacije 15:15:15. Za letnju potrošnju cvekla se seje počev od polovine marta pa do kraja maja. Dok za jesenju i zimsku potrošnju i za prerađivačku industriju cvekla se seje u junu ili početkom jula. Za ranu proizvodnju cvekla se može proizvoditi preko rasada, pri čemu se rasad proizvodi u toplim lejama ili u drugim vrstama zaštićenog prostora. Za letnju potrošnju cveklu treba sejati u više setvenih rokova da bi se obezbedilo sukcesivno pristizanje i snabdevanje tržišta mladom i kvalitetnom cveklom.

Cvekla se na malim površinama u baštenskoj proizvodnji seje u redove na razmak 30-40 cm a na većim površinama seje se mašinski sa razmakom između redova 50-60 cm. Setva se često obavlja u četvoro ili petoredne trake gde je razmak između traka 60 cm, a između redova u traci 30-40 cm. Setva se obavlja na dubinu 2-3 cm. Za 1 ha potrebno je 5-6 kg fino doradenog semena. U svetu i kod nas postoje pokušaji da se cvekla seje veoma gusto kako bi se dobili veoma sitni korenovi prečnika 2-5cm u cilju dobijanja mini cvekle i kao takvi celi korenovi se mariniraju. Nakon nicanja u redovnoj proizvodnji, cveklu treba proređivati na razmak 6-10 cm biljka od biljke. Proređivanje je nužno izvesti jer se za setvu obično koriste klubad iz kojih niče više biljaka. Posle proređivanja vrši se međuredna kultivacija, navodnjavanje, zaštita od štetočina i bolesti. Suzbijanje korova u cvekli vrši upotrebom herbicida koji se koriste i u šećernoj repi. Cveklu napadaju iste bolesti i štetočine kao i šećernu repu pa je i zaštita od bolesti i štetočina slična.

Kao naknadni ili drugi usev cvekla se gaji posle ubiranja graška, salate, ranog kupusa, ječma pa i pšenice. Pri ovoj proizvodnji uglavnom se postiže bolji kvalitet cvekle nego pri proletnoj proizvodnji. Proizvodnja cvekle kao drugog useva može se obezbediti samo u uslovima navodnjavanja.

Berba cvekle pri letnjoj proizvodnji počinje kad dostiže prečnik 4-5 cm. Berba u ovoj proizvodnji obavlja se sukcesivno pri čemu se prvo beru najrazvijenije biljke a slabije se ostavljaju da narastu i tako redom.

Mlade cvekle se čupaju i čiste od oštećenog lišća i zemlje i vezuju u veze po 4-6 komada i iznose na tržište. Kasni usevi se ubiraju pre nastupanja jačih mrazeva jer koren izmrzava na temperaturi od -20 C do -30C. Nakon vađenja ostranjuju se listovi i korenovi se čuvaju u posebnim skladištima, podrumima ili trapovima. Najbolje se čuvaju na temperaturi oko 00C. Prinos cvekle se postiže oko 20-30 t/ha.

Radmila Čalić dipl. ing. zaštite bilja

Pojava štetočina na soji

U usevima soje tokom vegetacije javljaju se štetni insekti koji prave značajne štete. Poseban značaja imaju pregljevi *Tetraninchus atlanticus* i *Tetraninchus urticae* i pamukova sovica *Halicoverpa a.* Pojedinih godina može da se javi migratorna vrsta stričkov šarenjak *Vanesa carli*.

Pregljevi predstavljaju najznačajnije štetočine soje gde prinos može biti umanjen 30 – 50 %. Poznato je više vrsta pregljeva, najvažnije su *Tetranynchus atlanticus* – atlantski pregalj i *Tetranynchus urticae* – koprivin paučinar. Pregljevi su prisutni svuda u našoj zemlji, mogu imati 10 do 14 generacija, brzo se razmnožavaju i sreću se na raznim gajenim biljkama. Veličine su 0.5mm i jedva vidljivi golim okom. Prezimljavaju ispod biljnih ostataka i u površinskom sloju zemljišta. U proleće se nalaze na korovskim biljkama a kasnije prelaze na gajene. Ženke polažu jaja na naličje lista, blizu glavnih nerava koji ubrzo pod povoljnim uslovima se formiraju krupne kolonije, prekrivene finom paučinastom mrežom ispod koje se uočavaju svi stadijumi razvića štetočina od jajeta do odraslih. Na temperaturi 30°C razviće jedne generacije završava se za 6 dana. Prvi pregljevi na soji nalaze se već sredinom maja a najveća brojnost je krajem jula početkom avgusta. Prohladno vreme sa čestim i obilnim padavinama smanjuje brojnost štetočina. Štetu nanose sisanjem biljnih sokova što se manifestuje na listu soje u vidu sitnih srebrnastih pega, potom pege sastaju i zahvataju čitave biljke. Napadnuto lišće žuti suši se i opada. Biljke ranije završavaju vegetaciju sa manjim brojem mahuna koje su dosta sitne. Prvi simptomi se mogu uočiti na rubovima parcela ili u parceli u vidu manjih ili većih oaza.

Mere borbe: kvalitetna i pravovremena obrada zemljišta i uništavanje korova na neobrađenim površinama. Navodnjavanje u toku leta smanjuje pojavu i razmnožavanje pregljeva. Hemijsko suzbijanje treba obaviti čim se uoče prvi simptomi i to prvo rubove parcele, nekad je nepotrebno prskati celu parcelu. To se određuje detaljnim i čestim pregledom parcele. Najčešće korišćeni insekticidi su: Abstate koncentracije 0.075 do 0.1 %, Apollo 50SC 0.04%, Nissuron 0.05%, Ortus 0.05%. Za suzbijanje grinja potrebno je

odraditi dva tretiranja u razmaku od deset dana i prskanje treba obaviti s većom količinom vode, sa većim pritiskom prskalice kako bi bilo zahvaćeno i lice i naličje lista. Na našem području je najviše zastupljena pamukova sovica *Helicoverpa armigera*. Polifagna štetočina koja pojedinih godina može da nanese velike štete. Sutropska je vrsta. Tokom godine razvija do tri generacije. Leptiri se sreću od maja do sredine septembra. Gusenice su polifagne i hrane se sa 250 biljnih vrsta. Najveće štete nanose hraneći se generativnim delovima biljaka. Oplođene ženke polažu jaja u grupicama na vršnom lišću i mladim mahunama. Jaja su zelenkasta poluloptasta veličine 0.6mm. Ispiljene gusenice čine štete prvo na vršnom lišću potom uništavaju cvetove i mahune.

Mere borbe: jesenja obrada zemljišta sprečava masovno razmnožavanje sovica, može se smanjiti brojnost i do 70%. Zatim uništavanje korova okolnih parcela. Za hemijsko suzbijanje koriste se preparati: Laser, Avaunt, Fobos i Kozak.

Stričkov šarenjak je vrsta koja se povremeno javlja i može napraviti značajne štete na soji. To je leptir koji je braon narandžaste boje sa crnim i belim šarama. Gusenica je sivo-smeđa dužine oko 40mm. Na leđima ima mnoštvo dlačica koje su raspoređene u vidu bodlji. Na našem području ima dve generacije godišnje. Ispiljene gusenice izjedaju list i prave otvore nepravilnog oblika a pri većoj brojnosti mogu da naprave golobrst useva soje. Napadnuto lišće štetočina povezuje paučinastim nitima, formirajući gusenična gnezda koja u godinama masovne pojave mogu biti i do 200 gusenica po m². Pojavljuju se krajem proleća i početkom leta. Mere borbe: uništavanje korova naročito palamide i čička. Insekticidi za suzbijanje su Avaunt, Laser, Cipkord, Deltametrin.

Zlatica Krsmanović, dipl.ing. voćarstva i vinogradarstva

Podsticaji za podizanje višegodišnjih proizvodnih zasada voćaka, vinove loze i hmelja

Podsticaji u 2013 godini se odnose na:

- 1) nabavku sadnog materijala voća i grožđa**
- 2) nabavku naslona za proizvodne zasade**
- 3) pripremu, obradu zemljišta, kopanje jamića za sadnju i sadnju**
- 4) hemijsku analizu zemljišta sa preporukom za đubrenje za sadnju**

Podsticaji za nabavku sadnica voća, vinove loze i hmelja obuhvataju podršku podizanju novih intenzivnih proizvodnih zasada sa savremenom tehnologijom gajenja pri čemu se odobrava naknada dela prihvatljivih troškova u procentualnom iznosu bez uračunatog PDV-a (poseban propis Vlade) kupljenih i plaćenih (odnosi se na standardne i standardne CA sadnice, ili sertifikovane sadnice), koje su posađene u četvrtom kvartalu 2012.god. ili prvom i drugom kvartalu 2013.god. izuzetno za jagodu i u trećem kvartalu 2013.god. u odgovarajućoj gustini sadnje po hektaru površine i čiji je prijem 90 %.

Za zasade podignute sa srpskim domaćim i odomaćenim sortama visina osnovnih podsticaja za nabavku sadnog materijala se uvećava u odgovarajućem iznosu.

Podsticaji za nabavku naslona, odnosno kolja odobravaju se kao naknada u odgovarajućem procentualnom iznosu dela troškova (bez PDV-a) kupljenih i plaćenih naslona i kolja.

Podsticaji za pripremu zemljišta obuhvataju podršku kroz naknadu dela prihvatljivih troškova u određenom procentualnom iznosu za nivelisanje zemljišta,

izgradnju terasa na nagnutim terenima, za rigolovanje odnosno podrivanje ili obradu zemljišta na minimalnoj dubini, kopanje jamića za sadnju i samu sadnju.

Podsticaji za analizu zemljišta obuhvataju podršku pripremi zemljišta kroz nadoknadu dela troškova u procentualnom iznosu prihvatljivih troškova hemijske analize zemljišta sa preporukom đubrenja zemljišta za sadnju ili ispitivanja mehaničkog sastava zemljišta.

Pravo na podsticaje za podizanje zasada voća, grožđa i hmelja imaju:

- Fizičko lice- nosilac komercijalnog poljoprivrednog gazdinstva
- Preduzetnik
- Pravno lice(privredno društvo, zemljoradnička zadruga,naučno istraživačka organizacija, škola, zadužbina, manastir i crkva

Fizičko lice koje podnosi zahtev za podsticaje mora biti upisano u Registar poljoprivrednih gazdinstava, na dan podnošenja zahteva površine na kojima je podignut zasad u Registru treba da su prijavljene pod odgovarajućom kulturom (voćna vrsta iz grupe voće i grožđe ili hmelj) u skladu sa šifarnikom, za iste parcele ne mogu se koristiti bespovratna sredstva po nekom drugom osnovu, ako su parcele u zakupu ugovor o zakupu mora biti na najmanje 10 godina od dana podizanja zasada, da je na parcelama pre podizanja zasada odrađena hemijska analiza sa preporukom, da je obavljena adekvatna obrada.

Pravo na podsticaje se ostvaruje za jedan ili više podignutih zasada a najmanja površina svakog podignutog proizvodnog zasada treba da iznosi 0,30ha za svaku vrstu jagodastih voćaka, vinove loze i hmelja i 0,50ha za svaku vrstu jabučastih, košptičavih i jezgrastih voćnih vrsta.

Proizvodni zasad može da se nalazi na jednoj ili više katastarskih parcela, ali katastarske parcele moraju da se nalaze jedna pored druge i da čine jednu celinu.

Zahtev se podnosi Upravi za agrarna plaćanja do 31.08.2013.god. na obrascu **Zahtev za korišćenje podsticaja za podizanje višegodišnjih proizvodnih zasada voćaka, vinove loze i hmelja**. Uz zahtev se prilaže:

- račun na ime podnosioca zahteva o plaćenom iznosu za kupovinu sadnica
- račun na ime podnosioca zahteva o plaćenom iznosu za pripremu zemljišta ili overena Izjava da je izvršena priprema zemljišta
- račun za plaćenu analizu zemljišta
- račun za plaćenu nabavku naslona, odnosno kolja
- kopija plana i izvod iz katastra nepokretnosti sa podacima o vlasništvu, teretima i ograničenjima
- Izjava podnosioca zahteva da po drugom osnovu ne koristi bespovratna podsticajna sredstva za podizanje istih proizvodnih zasada
- ugovor o zakupu odnosno korišćenju zemljišta

Detaljnija uputstva, obrasce zahteva i pomoć pri popunjavanju zahteva proizvođači mogu dobiti u prostorijama ili na telefon PSSS – Loznica.

PSSS - „POLJOSAVET” DOO - LOZNICA

015/883-760 883- 546 WWW.ZZPLO.COM

